

Geschichte der Juden in Chrast bei Chrudim.

Bearbeitet von
Oskar Heisler, Chrast.

Usídlení Židů v Ch. a v přilehlých obcích datuje se teprve od vydání tolerančního patentu za císaře Josefa II. (13. října 1781). Tehdy vrchnost zdejší představoval biskup královéhradecký Jan Leopold Hay, známý svým demokratickým smýšlením, který bydlel většinou v Ch., letním sídle a panství biskupském. Sám cestoval po Chrudimsku, svolával si katolíky i nekatolíky a nabádal je ku vzájemné snášenlivosti. V jeho pastýřských listech jest často zmínka o izraelittech neb Abrahamitech. Biskup Hay, o němž se tvrdí, že byl svobodným zednářem, usazoval židy v oblasti svého panství ve vsi Hroubovích a přičinil se o jejich hromadný pobyt v Zajezdci a Přestavkách. Zemřel r. 1794 a jest pochován v Ch.

Jedním dokumentem z pozdějších let (1799) jest tato žádost:

Pysebná domluva s Izraelytem Abrahamem Herzmanem z Pržestavlk.

Dne a roku níže psaného přihlásil se žid Abraham Heřman z Přestavlk z panství jejich Osvic. knížete P. P. Auersperka k ouřadu městečka Chrasti za to slušně žádaje, by jemu, poněvadž od jeho hrab. biskupské Milosti povolení Gwelbu pronajmutí a v loketním zboží v měst. Ch. handlovati mohl, by jemu sousedstvo též v tom na odpor nebylo a překážky nedělalo. Za tu a takovou přízeň od sousedstva jest se dobrovolně uvolil do Cassy obecní po 12 zlatých, pravím po dvanácti zl. Reg. každoročně skládat a odvádět. Naproti tomu dobrovolnému domluvení sousedstvo s nadjmenovaným Abrahamem Heřmanem se chce dobře a pokojně srovnávat. Tu ale vejmínku sousedstvo sobě dělá, předně by se tiše a počestně choval a kdyby se stát mělo, od sousedské čeledě nic nevlastního nepřijímal, za druhé co se juž v našem městečku handluje, to jest Speceraí zboží též v čem se reversiroval, ty a takové věci neprodával, za třetí zdejší řemeslníky a sousedy v Workafu k jejich řemeslům příslušejícího nepředkupoval a jim neškodil. Kdyby se ale stalo, že by přestupník tohoto závazku vyrazen byl, to a takové přestoupení k rozsudku naší Mil. Vrchnosti se zanechává. Že tomu tak a ne jinak jest, na to se jedna i druhá strana nejen zavázala, ale také níže podotknuté svědky k spolupodpisu schválně požádala.

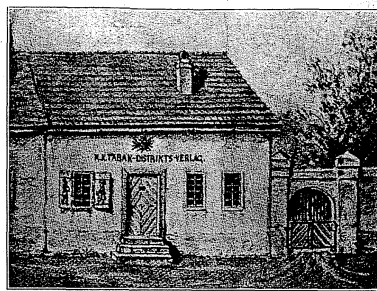
Jenž se stalo v domě radním v měst. Ch. d. 22 May 1799.

Matěj šimek v. r. toho svědek,	Abraham Herrmann v. r.
Václav Čuda v. r. svědek,	Josef Jelínek v. r.
Jan Jedlička v. r. svědek,	ten čas říditel měst.
	Franc Buděšinský v. r. přisežní
	Johann Kuchinka v. r.

Dějiny Židů v Chrasti u Chrudimě.

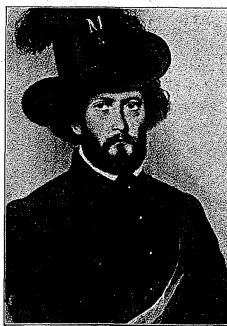
Zpracoval
Oskar Heisler v Chrasti.

O tom, že zdejší židé žili v dobré shodě s místním, převážně katolickým obyvatelstvem, svědčí i ta okol-

Rodný dům L. A. Frankla

nost, že byli zapisováni v matrikách narozených děkanství chrasteckého, a to, jak jest vždy poznamenáno, na jejich vlastní žádost přede dvěma svědky. Tak

L. A. Frankl jako legionář
Podle obrázku Aiguerova (1849)

v r. 1801 jest zde zapsán Lazar Frankl (bližší data schází). Dále jsou zde poznamenána následující narození dětí:

r. 1805 (28./7.) Jan Löwy z Rosic,
r. 1806 (10./4.) David Bock, syn Lěbla Bocka, nájemníka páleníku biskupského dvora v Ch.,

Hynek Kobias

Šalomon Šmidl

Jindřich Heisler

r. 1810 (3./2.) Ludvík Frankl, syn Leopolda Frankla, č. 14 (sklad tabáku).

r. 1812 (8./1.) Hedvika Hermanová, dcera Abraham Hermana, č. 70 (prodej potřeb pro obuvníky),

r. 1824 (24./7.) Karolina Franklová, dcera Leopolda Frankla,

r. 1827 (17./5.) Bernard Bock, syn Josefa Bocka z Chraštic,

r. 1830 (16./1.) Josefa Bocková, dcera Mojžiše Bocka z Chraštic.

V těchto letech jest zde také zapsán israelita Baroch — v době pozdější již zápisy židů v matrikách nejsou. Zmíněným osobám vydával děkanství úřad rodné listy úřední, jak patrně z poznámek v matrikách.

V r. 1811 (15. října) prodávány byly městem Ch. veřejnou dražbou 2 měděné znaky orlů, stará železná rouřá od kašny a valdhorna (hudební nástroj). V licitacním protokole tohoto data uvádí se s přídavkem „žid z Hraubowitz“ jména: Iltes Sraule a Salomon Adel.

V pamětní knize děkanství chrasteckého a v t. zv. velikonočních seznamech nalézáme za některá léta počet obyvatel dle náboženského vyznání a dle toho bylo:

r. 1817 v Ch. 27 židů, v Podlažicích 8 židů, v Rosicích 17 židů; r. 1818 v Ch. 47 židů, v Podlažicích 8 židů, v Rosicích 16 židů; r. 1819 v Ch. 20 židů, v Podlažicích 12 židů, v Rosicích 16 židů; později r. 1847 v Ch. 15 židů, v Podlažicích 4 židů, v Rosicích 20 židů; r. 1848 v Ch. 17 židů, v Podlažicích 4 židů, v Rosicích 25 židů; r. 1850 v Ch. 11 židů, v Podlažicích 3 židů, v Rosicích 21 židů; r. 1856 v Ch. 19 židů, v Podlaži-

cích 20 židů, v Rosicích 32 židů; dále r. 1901 v Ch. 77 židů, v Podlažicích — žid, v Rosicích 12 židů; r. 1911 v Ch. 80 židů, v Podlažicích — žid, v Rosicích 12 židů; r. 1917 v Ch. 85 židů, v Podlažicích — žid, v Rosicích 13 židů; r. 1921 v Ch. 51 židů, v Podlažicích — žid, v Rosicích 4 židů.

Stav posledního sčítání r. 1931 není ještě znám, ale v Ch. velkého rozdílu proti r. 1921 nebude, z Rosic se poslední rodina Blochova odstěhovala před několika roky do Hradce Králové.

Z původních zde uvedených rodin (Bock, Frankl, Herrmann, Löwy, Baroch) zde již potomků není, takže nyní jsou zde v Ch. z let sedmdesátých až devadesátých předešlého století nejstarší rodiny Schmidlovy, Pickovy, Flusserovy a Heislerovy.

Všichni židé zabývali se výlučně obchodem, jak čteříme v pamětní knize děkanství chrasteckého z r. 1839 (německy): jsou chváleni jako řádní lidé, bohatí (reich und wohlhabend) a tím nad ostatní spoluobčany povzneseni. Mají velký podíl na vývoji města, jemuž přispívali vždy slušnými daněmi a podporovali vždy každý dobročinný podnik.

Nehynoucích a dosud ani nedoceněných zásluh o rozvoj Ch. získal si však jedině zakladatel továrny na papírové špičky k doutníkům pan Jindřich Heisler, v jehož podniku našlo několik set lidí z místa i okolí stále zaměstnání. Povznesl blahobyt, z něhož těžili místní živnostníci a celé město zvláště. Sám účastnil se správy obce, již věnoval vždy tak nezištně a obětavě své bohaté zkušenosti. Jeho dílo jest důležitou kapitolou v dějinách města Ch. a zasluhuje proto zvláštního popisu. Budiž věčná čest jeho památce!